

9. februar 2021

Af Heidi Bilenberg, Aarhus N

Kan vi genopdrages til at køre pænt?

I september 2009 blev min mand dræbt af en bilist, der ræsede overfor rødt lys på Ringvejen i Aarhus. Gerningsmanden var skæv og fuld og stak af fra ulykken. Dagen efter blev han dog fundet og det viste sig at han adskillige gange tidligere var taget for alvorlige trafikforseelser og han må derfor helt entydigt kategoriseres som en vanvidsbilist, der manglede empati eller intelligens nok til at forstå, at hans adfærd udsatte andre for fare.

En undersøgelse fra Havarikommissionen for Vejtrafikulykker fra 2018 fastslog at vanvidsbilister oftest var unge mænd, som søgte spænding, ville imponere medpassagerer, var frustrerede eller i feststemning – og at en tredjedel af dem var påvirkede af alkohol eller narkotika. Således indskrev også denne flugtbilist sig i statistikken som en påvirket mand, der havde kørt ræs på Ringvejen gennem længere tid denne aften og andre gange før.

På grund af alle de skærpene omstændigheder fik min mands drabsmand 1,5 års fængsel. Det giver jo ingen følelse af retfærdighed, og man kan forledes til at tænke, at trafikdrab er en billig måde at slå andre ihjel på, hvis man nogensinde skulle få den trang! Og måske lærte gerningsmanden ikke noget videre af episoden – der er jo nogen, som er uden for pædagogisk rækkevidde. Eller er de?

Jeg tror dybest set ikke, at fængselsophold gør folk til bedre mennesker – med mindre der i fængslet arbejdes med de indsatte psyke og moral. Med de omstændigheder, der gør at man mangler empati eller redskaber til at skabe sig et liv udenfor det kriminelle miljø. Når der er tale om mennesker, som fortsætter den rådne bilkørsel på trods af gentagne bøder og frakendelse af kørekortet, så skal vi både holde dem væk fra vejene i længere tid og arbejde med den mentale del af årsagen til deres adfærd.

Jeg er stor fortaler for at forebyggelse og resocialisering skal være en større del af vores straffesystem. Fængselsophold skal ikke være en uddannelse i at begå ny kriminalitet eller en måde at udvide sit kriminelle netværk på. Jeg vil konkret foreslå at man(d) som vanvidsbilist eller bare efter få forseelser tvinges til at mødes med mennesker, som har mistet eller er blevet lemlæstede efter trafikulykker, hvor nogen har kørt råddent. Måske dét kan hjælpe på forståelsen af, at det ikke er som i et spil Grand Theft Auto, når man snitter en anden i trafikken!?

I det hele taget synes vi skal arbejde mere med en kombination af årsag og konsekvens; Blive klogere på årsagerne til, hvorfor der er nogen, som gentagne gange kører råddent og aggressivt og se på, hvordan kan vi lave forebyggelse og straf, som har en reel effekt.

Og så skal vi huske på, at der jo også er alt for mange Hr. og Fru Jensen'er, der kører risikofyldt og farligt. Adskillige trafikrazzies viser, at mange kører alt, alt for stærkt og for tæt på hinanden. Husk lige på, hvordan trafikradioen før coronaen kunne berette om daglige sammenstød på E45. Hver gang er der nogen, som kommer til skade eller dør – de kommer altså ikke bare for sent på arbejde!

På Ringvejen i Aarhus ser jeg hver gang lyset skifter, nogen som kører over for gult eller rødt. Helt almindelige mennesker, ikke kun unge mænd med benzin i blodet. Jeg hører unge mennesker OG veluddannede voksne sige, at man jo gerne må køre over for gult! Men nej, det må du faktisk ikke. Og ja, DU skal også række armen ud eller blinke, hver gang du skal dreje – DIG DÉR, ikke bare alle de andre! Din

adfærd er ikke en privatsag – du er en del af noget større og din gode adfærd giver godt flow og karma i livet såvel som i trafikken!

Meget tyder på at samfundstendensen generelt er, at regler ikke nødvendigvis gælder én selv – at man som individ selv kan vælge, hvilke regler, man vil følge og hvornår: *Jeg bruger da kun mundbind eller bremses for rødt lys, hvis det passer mig?!* Eller når der er for massiv social kontrol, der forlanger det, som jeg engang fik smidt i fjæset, da jeg roste en cyklist for endeligt at stoppe for rødt lys, efter han to gange tidligere havde ræset over for rødt – ”Tak for at udøve social kontrol” var det sure svar fra fyren, der åbenbart selv mente han kunne vælge til og fra, hvornår han ville følge reglerne.

Jeg vil nu alligevel opfordre til, at du siger fra – overfor din chauffør, hvis han overtræder reglerne – eller ganske roligt fortæller din medcyklist, hvis de ikke kører pænt i trafikken. Kultur handler om adfærd og samvær mellem mennesker og vi er nødt til at påtale det, når nogen skaber farlige situationer – men på en pæn og ordentlig måde, så vi ikke optrapper en konflikt eller udskammer hinanden.

Rådet for Sikker Trafik arbejder både med årsager, forebyggelse og adfærdsændring – hvorfor kører vi så egoistisk og hensynsløst? Hvorfor bliver vi så vrede i trafikken og hvorfor sidder vi med mobiltelefonen i hånden, når vi burde fokusere på at køre bil? Svarene er nok en bred buket af forklaringer og bortforklaringer og man kan stille spørgsmål ved om kampagner overhovedet rykker noget som helst ved trafikulturen. Personligt tror jeg på en cocktail af kampagner, undervisning af skole- og køreelever og ikke mindst på, at der skal være langt større konsekvenser ved at bryde reglerne. Det pisser mig af at læse om bilister, der igen og igen skider på færdselsreglerne og skaber farlige situationer eller endda skader andre, men ikke desto mindre kan fortsætte med at køre rundt uden kørekort i egen eller leasede biler. Konfiskér bilen og smid dem i spjældet i et fokuseret tilbud til færdselssyndere, der skal genopdrages til at forstå, hvad deres adfærd betyder for andre.

Jeg håber, at der ud af dette coronaår kommer større fokus på, at vi som samfund er afhængige af, at vise hensyn til hinanden. Mine (og dine!) handlinger eller undladelser betyder noget for fællesskabet og for det store billede. Hvis vi skal overleve denne pandemi eller denne køretur uden følgevirkninger, skal vi passe på hinanden, og dem som ikke vil eller kan forstå det, må vi tage lidt hårdere fat i – det er ikke et acceptabelt individuelt valg at være en idiot, der udsætter andre for fare.

Og så glæder jeg mig til, at der kommer rødtlys-kameraer op på Ringvejen og håber på, at et år med hjemmearbejde og individuel fleksibilitet også kan mindske trængslen i morgentrafikken, fordi flere arbejder hjemme, kører udenfor myldretiden eller tager cyklen. Med pisk, gulerod, forebyggelse og god karma skal vores trafikultur bygges.

Bragt i Jyllandsposten den 20. februar 2021